

Posudek diplomové práce

Bc. Hana Richterová: *Strategie ochrany tváře tlumočnicka*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc.

Posuzovaná diplomová práce má teoreticko-empirický charakter a zkoumá strategie a taktiky, které tlumočníci využívají během tlumočení pro zachování tváře – nejen své, ale i ostatních účastníků komunikace. Oceňuji, že si diplomantka zvolila velmi aktuální a zajímavé téma, které doposud nebylo zpracováno v české translátologické krajině, nicméně k práci mám několik výhrad (viz níže).

V teoretické části se autorka nejprve zabývá fenoménem tváře a její ochrany v interakci jako takové, na danou problematiku nahlíží z hlediska sociolingvistiky, tj. komentuje koncept tváře v lingvistice, jaké akty tvář ohrožují a jaké strategie aplikujeme na její ochranu; neopomíjí ani pragmatiku a zdvořilost. Třetí kapitola je zaměřena na interakci v samotném tlumočení, respektive nahlíží na tlumočení jako interakci a zaobírá se rolí tlumočnicka. Čtvrtá kapitola pak představuje jednotlivé etické kodexy tlumočnických (a překladatelských) organizací.

Teoretické části lze vyčíst, že se v ní prolíná teorie a empirie (časté zmiňování cílů diplomantčiny výzkumu), navíc druhá a třetí kapitola mísí oblast lingvistiky a tlumočení – druhá kapitola by měla být obecně pojatá (pouze lingvistika, pragmatika, zdvořilost) a teprve ve třetí kapitole aplikovat tato teoretická východiska na tlumočení a hledat analogie. Podkapitola věnovaná roli tlumočnicka po obsahové stránce neodpovídá nadpisu (str. 28 zmiňuje strategie a kompetence), zcela opomíjí neutrální či pasivní/aktivní roli tlumočnicka, roli tlumočnicka jako ochránce tváře řečníka/posлуhače nebo roli tlumočnicka jako mediátora či interkulturního pracovníka v komunitním tlumočení). Autorka často poukazuje na komunitní tlumočení jako jeden z typů mikrointerakcí, proč tedy nezahrnuje mezi etické kodexy i kodexy organizací META či In-Báze (str. 30)? Zmínky o simultánním tlumočení (dále jen ST) jsou sice přínosné, ale pokud ST není předmětem práce (jak definuje sama autorka na str. 8-9, 36-37), volila bych jejich umístění do poznámky pod čarou a ne do samotného textu práce. Některá tvrzení jsou obecná a povrchní, nepodložená sekundární literaturou, je třeba konkrétně, jasně a přesně uvést, co má autorka na mysli (str. 8, 17, 18, 23 – nižší a vyšší míra formality, neodpovídající příklady, 24, 25, 27 – alternativní role tlumočnicka?, 30 – „národní organizace“?)

Empirická část vychází z kvalitativně-quantitativního výzkumu. Jako metodologické nástroje pro výzkumné šetření diplomantka použila polo-strukturované rozhovory a dotazníky. Dle mého názoru nejsou ve výzkumném šetření dostatečně vymezeni jednotliví respondenti. Podle jakých kritérií byli vybíráni tlumočníci pro polo-strukturované rozhovory? Je vhodné mít za respondenta tlumočnicka, který má zkušenost převážně se ST, když tento typ tlumočení není předmětem práce? Sama autorka pochybuje o relevantnosti otázek a vágnosti jejich formulací, proč je tedy nenadefinovala lépe? Proč neučinila dva rozhovory s daným respondentem (jak bývá běžnou praxí u metody orální historie, srov. Rubáš (ed.) 2012), pokud jí chyběla data? Domnívám se, že řešitelka by měla transkribované rozhovory uvést v příloze práce, jednak o zajímavý materiál, jenž ilustruje autorčin výzkum, a dále na rozhovory mohou v budoucnu navázat další bádání.

Co se týče dotazníků, kladu si otázku, proč byli vyřazeni tlumočníci s praxí pod jeden rok? Mnozí tlumočníci se mohou pohybovat v oboru 4 roky a tlumočit jednou do měsíce, naopak někteří tlumočníci s praxí nižší jeden rok mohou tlumočit jednou či víckrát týdně, kdo má tedy více zkušeností? Rozšíření dotazníku pouze na jedné sociální síti je zcela neobjektivní a cílí pouze na určitou skupinu respondentů. Proč nebyl dotazník vyvěšen na webu Útrl, JTP, ASKOTu, KST, rozeslán emailem absolventům Útrl? Diplomantka by tak měla k dispozici vyšší počet respondentů a mohla tak dospět k relevantním a vypovídajícím výsledkům.

V závěru práce se pak autorka pouze omezuje na zopakování již popsaných výsledků výzkumného šetření, data nijak neanalyzuje, nepřichází s vlastní interpretací výsledků bádání, ani nekomentuje, zda počáteční hypotéza byla potvrzena, či vyvrácena. Jistě by bylo záhodno se zamyslet a navrhnout nějaké možné směry budoucího výzkumu.

V textu práce lze nalézt mnoho redundantních informací (např. str. 22, 29-31, 36-37), v teoretické části autorka často opakuje, co bude předmětem výzkumu a opětovně zmiňuje hypotézy, které však pokaždé formuluje jinak. Kolik hypotéz a výzkumných otázek tedy práce má? Pro přehlednost je lepší je všechny uvést v úvodu práce a dále pak na začátku empirické části a je třeba je přesně definovat (str. 9, 19, 22, 23, 36). Další „vadou na kráse“ jsou stylisticky nepřilíh obratné formulace (str. 7, 8, 24, 25, 26, 27, 31, 46, 59, 60; „převaděč“ str. 72 a 75), místy nekoherentní pasáže (str. 18, 27, 36, 52, 75), hovorová spojení neodpovídající odbornému stylu práce (str. 26, 55), užívání zájmena „jež“ (níž-níž, str. 66) a spojky „avšak“ (str. 26, 27, 59, 64) nadužívání vztažného zájmena „který“ (str. 53) či překlepy (str. 7); vyznačeno v textu práce.

K formální a technické stránce mám připomínku týkající se odsazování odstavců: pokud odsazujete (český úzus), už odstavce neodděluje mezerou (americký úzus). První odstavec na začátku (pod)kapitoly a po citaci se neodsazuje. Každá kapitola by měla začínat na nové straně (kap. 2 – str. 9, viz požadavky FF UK na formu DP). V textu práce se setkáváme s mnoha zkratkami, proč tedy není na začátku práce uveden „Seznam zkratek“? Objevuje-li se zkratka v textu poprvé, je třeba ji vysvětlit (str. 12). Za neodpovídající považuji i odkazování na internetové zdroje (str. 30-35).

Náměty k obhajobě:

- 1) Mohla by diplomantka, na základě provedeného výzkumu, navrhnout seznam strategií a „rad“, které mohou tlumočníci aplikovat během tlumočnického procesu, aby si zachovali tvář, a doporučit je pro daný typ tlumočení? Šlo by vlastně o tzv. příručku pro budoucí tlumočníky.
- 2) Jak se liší role tlumočnicka (aktivní/pasivní, neutrální) při komunitním tlumočení a tlumočení na obchodních jednáních?
- 3) Mohou se lišit jednotlivé strategie tlumočení na ochranu tváře v závislosti na daném jazykovém, potažmo kulturním společenství? (euroamerický přístup vs. východní)
- 4) Souvisí s ochranou tváře také etablování a systémové ukotvení tlumočnické profese? Např. soudní tlumočníci vs. komunitní tlumočníci, respektive interkulturní pracovníci.

Na základě výše uvedeného doporučuji diplomovou práci Bc. Hany Richterové k obhajobě a předběžně ji hodnotím známkou „velmi dobře“.

V Praze 8. září 2015

PhDr. Petra Vavroušová
oponentka